

Ärende: VN/1281/2020

Begäran om utlåtande om regeringens redogörelse om behoven av att reformera integrations-främjandet (utkast)

Lausunnonantajan lausunto

Allmänna kommentarer om redogörelsen

Bildningsalliansen tackar för möjligheten att ge utlåtande om regeringens redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet.

Bildningsalliansen anser att redogörelsen om behoven av att reformera integrationsfrämjandet är befogad och att den är i enlighet med Riksdagens revisionsutskotts betänkande ((ReUB 6/2018 rd). I redogörelsen lyfter man fram en starkare roll inom integrationen för fritt bildningsarbete. Den svenskspråkiga fria bildningen har en central roll inom integrationen på svenska då årligen ca 2 500 deltar i olika former av utbildningar och kurser som riktar sig till nyanlända och migranter.

Bildningsalliansen anser att det i redogörelsen saknas en klar bild av nuläget kring den svenska integrationen. Det här bidrar till att man inte ser de utmaningar de förslagna åtgärderna kommer att innebära för integrationen på svenska. I den utbildningspolitiska redogörelsen fanns det förtjänstfullt ett eget kapitel för den svenskspråkiga utbildningen med egna specifika åtgärder. Ett liknande kapitel kunde finnas i den här redogörelsen. Det skulle tydliggöra de utmaningar men också möjligheter som finns vad gäller den svenska integrationsvägen.

Redogörelsen införlivar de åtgärder som redan görs inom reformerna kring bl.a. kontinuerligt lärande, kommunernas sysselsättningsförsök och de nationella kompetenscentren, vilket bidrar till en fungerande helhet av strukturer, integrationsfrämjande åtgärder, utbildning, sysselsättning och förmåner. Bildningsalliansen anser det viktigt och befogat att redogörelsen kopplas till pågående reformer. För att de åtgärder som föreslås ska kunna förverkligas behövs ett tätt och fungerande samarbete mellan de myndigheter som ansvarar för integrationsfrämjande arbete.

Bildningsalliansen anser med hänvisning till hur integrationen förverkligas på svenska inom fritt bildningsarbete och till att rätten att lära sig ett språk är en grundrättighet, att integrationsutbildningen och utbildningar med fokus på språkinläring och samhällsfärdigheter överlag kunde förverkligas som utbildningar inom utbildningssystemet och inte ses som en arbetskraftspolitisk åtgärd.

Bildningsalliansen anser att det finns ett behov av ett nationellt kompetenscenter för integration på svenska som har ett nationellt ansvar att koordinera och ansvara för integrationen på svenska.

Redogörelsen kunde också sätta mer fokus på åtgärder som underlättar den ömsesidiga, tvåsidiga integrationen som är en förutsättning för ett fungerande mångkulturellt samhälle.

Lagen om främjande av integration fungerar inte optimalt, de som kommer som arbetskraftsinvandrare får inte samma tjänster/service som arbetssökande. Det här måste åtgärdas så att alla har samma möjligheter till inkludering och delaktighet i samhället.

Kommentarer till kapitel 1-6: Lägesbilden och de viktigaste förändringsfaktorerna Vi ber er vid behov anteckna endast ett kortfattat allmänt utlåtande om kapitlet och i detalj endast de viktigaste frågorna ni vill kommentera eller ärenden som eventuellt saknas.

Verkligheten och formerna kring den integration som sker på svenska lyfts överhuvudtaget inte fram i redogörelsen. Integrationen på svenska ser väldigt olika ut, beroende på om den sker i Österbotten eller i Södra Finland. I Österbotten har man en ganska lång erfarenhet av arbetskraftsinvandring och antalet nyanlända som integreras på svenska är större än i Södra Finland. Vad gäller integration på svenska överskrider den ofta kommungränserna och integrationen sköts regionalt och med regionala integrationsstrategier.

Det finns behov för integration på både finska och svenska i de tvåspråkiga kommunerna. Att kunna både finska och svenska främjar sysselsättningsmöjligheterna. Även den svenskspråkiga arbetsmarknaden behöver nyanlända och migranter för att kunna möta arbetskraftsbehoven. Det nordiska samarbetet, både ifråga om näringsliv och annat samarbete drar fördelar av att det finns migranter som kan både finska och svenska.

Kommentarer till kapitel 7 Invandrarnas sysselsättning och delaktighet ska stärkas

7.1 Redogörelsen beaktar det faktum att invandringen varierar regionalt och att det finns regionala och lokala skillnader i behovet av tjänsterna samt tillgången till tjänsterna och hur väl de fungerar. I de tvåspråkiga kommunerna finns det ett behov att kunna både svenska och finska för att kunna vara delaktig i det lokala samhället och ha bästa möjliga förutsättningar för sysselsättning. De personer som har en önskan om att kunna integrera sig både på finska och svenska borde ges den möjligheten inom ramen för sin integrationstid. Det ska också kunna vara möjligt att förlänga integrationstiden vid behov, för att man ska kunna uppnå tillräckliga färdigheter i språken. De tjänster som används av nyanlända och migranter ska ha tillräcklig kännedom om den svenska integrationsvägen. En svensk integrationsväg ska vara tillgänglig i alla tvåspråkiga kommuner.

7.2 Den svenska integrationsvägen måste beaktas i kommunernas sysselsättningsförsök. I Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets betänkande 16/2020 lyfts frågan om de språkliga rättigheterna i kommunförsöken upp. I betänkandet konstateras det att man kan låta bli att överföra en kund till kommunen för att trygga de språkliga rättigheterna. För att trygga helhetsansvaret för den svenska integrationen, och för att den inte ska bli bortglömd, är det viktigt att NTM-centralen inte ansvarar för den svenska integrationen i framtiden om ansvaret för den övriga integrationen överflyttas till kommunen. Kommunförsöken är delvis problematiska ur en finlandssvensk synvinkel,

då den svenska aspekten inte alltid har beaktats inom ramen för kommunförsöken. Där det redan finns en befolkningsstruktur som är tvåspråkig borde detta vara en självklarhet. Då det gäller integration på svenska är det även vanligt att man skapar lösningar som är regionala och inte enbart kommunala. Integrationen på svenska överskrider ofta kommungränserna.

Det är bra att man underlättar möjligheterna till att få språkstudier och samhällskunskap för dem som kommer som arbetskraftsinvandrare. Inom integrationen på svenska är en process med upphandling av denna typ av utbildning inte så fungerade då många aktörer är kommunala eller läroinrättningarna är små. Däremot har man kunnat bygga upp utbildningar inom den fria bildningen där man erbjudit språkstudier på arbetsplatsen, med hjälp av applikationer och webbtjänster. Det här kunde också ordnas för den samhällsorienterade kompetenshelheten.

Arbetskraftsinvandrare måste integreras för att inte utanförskap ska uppstå för kommande generationer. Aktiva integrationsåtgärder behövs alltså även för den målgruppen.

7.2.2. Redogörelsen innehåller goda förslag på åtgärder för att arbetslivets mottaglighet och inlärningen i arbetet ska öka eftersom de lyfter upp arbetslivets behov och engagemang, ekonomiska incitament och färdiga modeller för språk och mångfald.

7.2.3. Det är viktigt och bra att Yrkeshögskolan Arcada har SIMHE-status för att sköta de svenska tjänsterna för migranter. Det ska också beaktas att det svenska perspektivet och tjänsterna som erbjuds invandrare som vill integreras på svenska ska vara synligt i de tjänster som Yrkeshögskolan Metropolia ansvarar för. Det här gäller även de vägledningstjänster som erbjuds på svenska.

7.4 Information om utbildnings- och sysselsättningsmöjligheter för föräldralediga ska ske i ett så tidigt skede som möjligt. Här behöver också det svenska alternativet lyftas fram.

När det gäller främjande av ungdomars delaktighet ska bl.a. Navigatorn och andra tvärsektoriella nätverk samarbeta. I vissa fall är navigatorverksamheten tvåspråkig men de svenska tjänsterna är bristfälliga. Navigatorn måste fungera på både svenska och finska om den är tvåspråkig.

Kommentarer till kapitel 8 Påbörjandet av integrationen ska påskyndas

När det gäller integration under asyltiden bör de allmänna principerna kring integration följas, det vill säga att det i första hand ska vara individens eget val vilket språk hen integreras på. Hen behöver få tillräcklig information om möjligheterna samt vilka konsekvenser hens val har.

I asylskedet är samarbete med olika läroinrättningar också att föredra. Under asylsökandevågen 2015 hade folkhögskolorna ansvar för ensamkommande minderåriga barn och det finns goda modeller och erfarenheter om hur man kan integrera i ett tidigt skede.

Kommentarer till kapitel 9 Invandrarnas tillgång till vägledning och rådgivning ska förbättras

Vad gäller vägledning och handledning syns dessa tjänster inte som en kontinuitet genom individens liv, trots att vi har en strategi för livslång vägledning. Speciellt vid övergångsskeden blir vägledningen och ansvaret otydliga. Alla aktörer bör involveras i väglednings- och handledningstjänster för nyanlända och migranter. Det betyder att också läroinrättningar ska involveras då det gäller handledning till utbildning. Vägledningen- och handledningen ska vara objektiv samt holistisk och utgå ifrån individens egna behov och önskemål. En kvalitativ vägledning kräver identifiering av individens kunskande.

Behovet av ett svenskspråkigt kompetenscenter blir tydligt just ifråga om handledningsprocessen och dess kontinuitet samt vem som ska ansvara för den. Information och vägledning om svenska utbildnings- och sysselsättningsstigar måste garanteras. De svenska tjänsterna måste synliggöras bättre för dem som vägleder men också för dem som tar emot tjänsten.

Kunskapen om integration på svenska måste förbättras på alla nivåer.

Kommentarer till kapitel 10 Ett integrationsprogram ska sammanställas för att stödja integrationen under inledningsfasen

Enligt redogörelsen ska man vid utvecklingen av innehållet i integrationsprogrammet och de tjänster som ingår i programmet dra nytta av användarnas erfarenheter. Programmet ska modelleras till en nationellt identifierbar helhet som invandrarna lätt kan hitta och till vilken övriga myndigheter vid behov kan hänvisa invandrare som behöver integrationstjänster. Den här nationellt identifierbara helhet bör även fungera på svenska.

10.1 Enligt redogörelsen är ett av de övergripande målen för integrationsprogrammet att förbättra sysselsättningen eller färdigheter som stöder sysselsättning, samt kunskaperna i finska

och/eller svenska och samhällskunskap bland invandrarna. Bildningsalliansen anser att invandrarna ska ha möjlighet till att kunna lära sig både svenska och finska inom ramen för sitt integrationsprogram, speciellt i de tvåspråkiga kommunerna. Det här borde kunna vara ett kriterium för att man förlänger integrationstiden.

Bildningsalliansen anser också att det kan vara svårt för en del av de nyanlända att nå språknivå B1.1 inom ramen för integrationsprogrammet. Dessutom borde man vid den inledande kartläggningen kunna identifiera om det finns personer som kunde nå språknivån snabbare om man integreras på svenska. Det här gäller t.ex. personer med en god engelska. I första hand är det förstås individen eget val.

Bildningsalliansen vill påpeka att den fria bildningen har en roll i att ge olika former av integrationsfrämjande utbildningar för kvinnor. De flesta har ingen integrationsplan och därmed kan läroinrättningen inte erhålla 100 % statsandelsfinansiering. Det är viktigt att kommunerna skulle kunna göra integrationsplaner för denna målgrupp och att de kan studera med understöd.

10.3.2 Webbutbildning är ett bra komplement till integrationsutbildningarna och ger möjlighet till flexibla arrangemang. Men webbaserade utbildningar kan inte vara det enda alternativet eftersom det inte passar för alla inom målgruppen. Man kan inte heller utgå ifrån att webbutbildning är lösningen på att göra integrationsutbildning på svenska tillgänglig. Virtuella integrationsutbildningar kan vara bra för språkutvecklingen men inkluderingsaspekten kan lida. (s. 66)

Bildningsalliansen vill specifikt poängtera att integrationsutbildning på svenska inte enbart kan förverkligas som digitala utbildningar.

10.3.2 Samhällsutbildning på eget språk är viktigt. Här kan ett samarbete mellan de svenska och finska läroinrättningarna fungera eftersom grupperna kan slås samman på basen av modersmål.

Samhälls-hälsokommunikatörer är ett alternativ som används i Österbotten och på Åland. Den här formen av tjänster kunde utökas nationellt.

Arbetskraftspolitisk integrationsutbildning på svenska finns men det har också visat sig att integrationsutbildning som frivilliga studier eller med integrationsplan fungerat bra inom den fria bildningen. Läroplanerna är rätt långt desamma men det finns en flexibilitet inom den fria bildningens utbildning som ger möjligheter att skraddarsy utbildningen för små grupper, vilket är fallet på många håll i Södra Finland. Många nyanlända och migranter når bra språkresultat inom sin frivilliga studier men detta blir inte synligt då utbildningen sker utanför integrationsplanen.

10.3.3 Om man utarbetar nationella slutprov för dem som slutfört en integrationsutbildning bör det svenska beaktas redan i initialskedet. Det svenska nationella slutprovet ska utvecklas samtidigt med det finska och alltså inte enbart översättas. Att arbeta fram ett slutprov är en process som ger värdefull information och utvecklingsmöjligheter.

10.3.4 Kompetenscenter finns inte på svenska, vilket upplevs som problematiskt då det inte finns någon aktör som känner till helheten med integration på svenska, dess möjligheter och utmaningar. Det finns aktörer som handhar verksamhet som svarar mot behoven, både inom utbildning, kommun och tredje sektorn. Det finns behov av en aktör som kan ansvara för koordinering och information (kommunikation) för den svenska integrationen och dess aktörer. Det skulle även synliggöra den svenska integrationen bättre gentemot det nationella. Det skulle också underlätta kontaktskapande då det finns en tydlig aktör som ansvarar för de svenska frågorna.

10.4 Integrationstiden ska i fortsättningen vara 2 år med möjlighet till förlängning. Bildningsalliansen anser att tiden är för kort för många inom målgruppen, speciellt om man önskar att invandrarna når språknivå B1.1.

Det ska finnas klara kriterier för när integrationstiden kan förlängas så att det inte blir oklart eller finns en risk för att man hanterar ärendet olika beroende på region eller tjänsteman. Det är viktigt att det vid beslut om förlängning av integrationstiden sker på ett objektivt sätt och att det beaktar likabehandlingsprincipen. Även individens egna åsikter i frågan ska höras och beaktas.

Om integrationstiden har upphört borde det finnas möjligheter att fortsätta språk- och samhällsstudier som frivilliga studier om det främjar individens språkinläring och sysselsättningsförutsättningar. Det är allas rätt att kunna ha tillräckliga språkkunskaper och kännedom om det finländska samhället. Det får däremot inte påverka möjligheterna att sedan fortsätta studera till en examen på andra stadiet, inom ramen för frivilliga studier.

Integrationsutbildningen på svenska sker ofta i den fria bildningens regi. Det här ger en viss flexibilitet att ordna undervisningen så att den motsvarar målgruppens behov och det faktum att det ofta är frågan om rätt små grupper. Eftersom de resurser som idag finns för den fria bildningens invandrarutbildningar är otillräcklig, är den tilläggsresurs på 7 miljoner euro som föreslås välkommen och bör förverkligas snarast.

Det finns en stor risk att en begränsning av integrationstiden till två år också begränsar den fria bildningens möjligheter att erbjuda utbildningstjänster till målgruppen, vilket inte skulle vara i enlighet med de linjedragningar riksdagens revisionsutskott lade fram.

Bildningsalliansen anser att läroinrättningarna inom fritt bildningsarbete ska få 100 % statsandelsfinansiering för förutom grundläggande litteracitet också för språkstudier som frivilliga studier samt för integrationsutbildning och utbildning som stöder samhälls- och arbetslivsfärdigheter, om det sker inom ramen för individens sysselsättningsåtgärder och sysselsättningsplan.

10.5 Se tidigare kommentarer om kompetenscenter. Bildningsalliansen vill understryka att det är viktigt att integrationen på svenska beaktas i de kommunala lösningarna samt att det inom de befintliga tjänsterna finns tillräcklig kunskap om de svenska integrationsvägarna och att det finns svenskspråkiga aktörer med i det mångprofessionella arbetet.

Kommentarer till kapitel 11 Integrationsfrämjandet ska öka experternas benägenhet att stanna och deras delaktighet

I avsnittet om Finlandsbilden och attraktionen kunde redogörelsen lyfta upp Finlands officiella tvåspråkighet som en konkurrensfördel. Denna syns inte för närvarande i den nationella eller den regionala marknadsföringen.

Kommentarer till kapitel 12 Partnerskapen och organisationernas roll i integrationsjobbet ska stärkas

Det är positivt att tredje sektorn och den fria bildningen ska få ett större ansvar vid integrationen, men vi efterlyser tydligare ramar och ansvarsområden samt tillräckliga resurser för att kunna utföra uppgiften.

En eventuell upphandling av vissa uppgifter/uppdrag kan minska möjligheterna för organisationer och läroinrättningar som jobbar med integration på svenska att erbjuda utbildnings- eller andra integrationsfrämjande aktiviteter. Det är ofta frågan om mindre organisationer som sköter integrationen på svenska som varken har personalresurser eller kunskande att ta del i större upphandlingsprocesser. Dessutom kan grupperna vara små och då kan det bli svårt att fylla eventuella kriterier som man sätter med i upphandlingen.

Projektfinansiering fungerar bra då man vill utveckla verksamhet och hitta på nya innovativa lösningar men den är mindre bra då man vill fortsätta upprätthålla redan etablerad verksamhet. I det svenska Finland finns det många små föreningar som jobbar aktivt och innovativt med integration på lokal nivå, även den verksamheten borde kunna garanteras medel på annat sätt än genom tillfällig projektfinansiering.

En långsiktig finansiering för den tredje sektorn behövs för att man ska kunna garantera kvalitativa integrationstjänster.

Kommentarer till kapitel 13 Goda relationer mellan befolkningsgrupper och delaktighet stöder integration och samhörighet

Vi saknar ett perspektiv på en ömsesidig/tvåsidig integration som bidrar till att vårt samhälle förändras i en mera öppen och tolerant riktning.

Kommentarer till kapitel Riktlinjer för integrationen under 2020-talet och sammandrag av de viktigaste stegen framåt

Bildningsalliansen anser att det i framtiden måste finnas tydliga strukturer, tjänster och utbildningsinnehåll för svensk integration och att dessa fungerar på samma grunder som integrationen på finska. Den svenska integrationsvägen är synlig jämsides med den finska. Ett nationellt kompetenscenter för integration på svenska skulle ansvara för helhetskoordineringen av svensk integration. Fritt bildningsarbete och tredje sektorn har en klar och tydlig roll i det integrationsfrämjande arbetet och en tillräcklig finansiering. Integrationen är tydligt en ömsesidig process i vårt samhälle.

Nordin Henrika
Bildningsalliansen rf